

ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

สรุปผลการจัดงานสัมมนาทางวิชาการ ครั้งที่ ๒/ ๒๕๖๑
เรื่อง “โอกาสและความท้าทายในธุรกิจการท่องเที่ยวและโครงการ EEC ของไทย:
มุมมองของภาคธุรกิจและนักลงทุนจีน”
ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐

ณ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์กองทัพไทย เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา จังหวัดชลบุรี

๑. วัตถุประสงค์ของการจัดสัมมนา เพื่อระดมความคิดเห็นเรื่องโอกาสและความท้าทายในธุรกิจ การท่องเที่ยวและโครงการ EEC ของไทย: มุมมองของภาคธุรกิจและนักลงทุนจีน เพื่อส่งเสริมให้นักวิจัย/ นักวิชาการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ด้านยุทธศาสตร์ไทย-จีน และสร้างเครือข่าย ความร่วมมือด้านการวิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชนทั้งของไทยและจีน และประชาชนที่สนใจเข้าร่วมงาน จำนวน ๑๒๐ คน

๒. รูปแบบการสัมมนา

๒.๑ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ได้กล่าวเปิดการประชุมสัมมนาทางวิชาการ ในการสัมมนาดังกล่าว ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิบูลย์ ตั้งกิตติภาภรณ์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สถาบันคลังสมอง จีน-อาเซียน ได้บรรยายพิเศษเรื่อง “โอกาสและความท้าทายในธุรกิจการท่องเที่ยวและโครงการ EEC ของ ไทย” มุมมองของภาคธุรกิจและนักลงทุน อ.ไพจิตร จิรเรืองกุล อุปนายกสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย บรรยายพิเศษในมุมมองด้านการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และนายหมิงต่าจวิน หัวหน้าสำนักข่าวซินหัว ประจำประเทศไทย บรรยายพิเศษในมุมมองของสื่อมวลชนจีน โดยมีพลเอก สุรสิทธิ์ ถนัดทาง ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยยุทธศาสตร์ไทย-จีน เป็นผู้ดำเนินรายการ และดร.หลี่เหรินเหลียงทำหน้าที่ล่ามแปล

๒.๒ การแบ่งกลุ่มสัมมนา ๒ กลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ การประชุมโต๊ะกลม (Round Table) ประเด็น Connectivity ดำเนินรายการ โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์ ตันตยกุล

กลุ่มที่ ๒ การประชุมโต๊ะกลม (Round Table) ประเด็น Soft Power and Cultural Exchange ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. พรพรรณ จันทโรนานนท์

๒.๓ การศึกษาดูงาน (Site Visit) โครงการสำคัญของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ท่าเรือแหลมฉบัง

๓. เนื้อหาสาระที่สำคัญของการบรรยาย

๓.๑ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิบูลย์ ตั้งกิตติภาภรณ์ บรรยายถึงประวัติศาสตร์การพัฒนาของ ประเทศจีน ในช่วงเวลา ๓๐ ปีแรกนับตั้งแต่การตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี ๑๙๒๑ สามารถอยู่รอดได้ด้วยการใช้ทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ผสมผสานความคิดของเหมาเจ๋อตง แต่ก็ไปไม่ถึงสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ตั้งแต่ เต็งเสี่ยวผิงขึ้นมาปฏิรูปประเทศ ประยุกต์เป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาดให้เข้ามาแทนที่ระบบเศรษฐกิจแบบ วางแผนแบบสังคมนิยม การทดลองตั้งแต่ปี ๑๙๘๐ ถึง ๑๙๙๐ ปรากฏว่าดำเนินไปได้เพราะเพิ่มผลผลิตทันตา เห็น (ยุคนี้เราเรียกว่ายุคไข่) ปี ๑๙๙๐ ถึง ปี ๒๐๐๐ ช่วงนี้พรรคคอมมิวนิสต์โซเวียตล่มสลายไปแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะไม่ล่มสลายหรือ? ยุคนี้ให้ชื่อว่าล่มหรือไม่ล่ม ได้บทสรุปว่าพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต ล่มสลายเพราะโดดเดี่ยวตัวเอง เป็นพรรคของชนชั้นกรรมาชีพ พรรคคอมมิวนิสต์จีนควรจะเปิดกว้าง มีการ ปรับโครงสร้างพรรคขึ้นมาให้ปัญญาชน ให้ผู้จัดการทางด้านธุรกิจ ให้นักวิชาการเข้ามา ก็เปิดกว้างและเสนอ แนวความคิด ๓ ตัวแทนขึ้นมา และในที่สุดพรรคคอมมิวนิสต์จีนก็ไม่ล่มเห็นการพัฒนาจนมาถึงยุคปี ๒๐๐๐ ถึง

ปี ๒๐๑๐ เป็นยุคของหูจิ้นเทา เชื่อว่ายุคดีหรือไม่ดี เพราะว่าสมัยยุคเต็งเสี่ยวผิงเศรษฐกิจพุ่งเร็วมากและการพุ่งเร็วอย่างนี้จะยั่งยืนหรือไม่ เพราะฉะนั้นถ้าปล่อยไปเรื่อยๆ จะเป็นเศรษฐกิจที่ใช้พลังงานถูก ใช้แรงงานถูก ก็จะไม่ยั่งยืน จึงมีการเสมอทฤษฎี “วิสัยทัศน์การพัฒนาแบบวิทยาศาสตร์” และในที่สุดจีนก็พัฒนาจากเร็วกลายเป็นดี

พอมาถึงยุคสี่จิ้นผิงเป็นยุคที่รุ่งหรือไม่รุ่ง ความฝันของจีนที่จะบอกว่าทำให้ประชาชนชาติจีนรุ่งโรจน์ขึ้นมา จะต้องมาพิจารณาว่าในประเทศจีน ถ้าจะรุ่งนั้นมีแนวความคิดอย่างไร การประชุมสมัชชาพรรคสมัยที่ ๑๙ สังคมที่มีเอกลักษณ์แบบจีนยุคใหม่ใส่บรรจุไว้ในธรรมนูญพรรคแล้ว นี่คือทฤษฎีที่ขึ้นมา “รุ่งหรือไม่รุ่ง” ช่วงเวลานั้นสำคัญมา เป็นช่วงรอยต่อสองทศวรรษ หนึ่งร้อยปีที่พรรคตั้งขึ้นมากับหนึ่งร้อยปีที่ตั้งประเทศขึ้นมา พรรคตั้งมาตั้งแต่ปี ๑๙๒๑ เมื่อถึงปี ๒๐๒๐ ก็ครบรอบ ๑๐๐ ปี ตั้งเป้าไว้ว่าเมื่อครบร้อยปีประชาชนจีนจะต้องพอกอยู่พอกินอย่างทั่วถึง คำว่าพอกอยู่พอกินนั้นหมายถึงว่าอยู่อย่างสบายแต่ไม่ถึงกับอู้ฟู่ ภาษาจีนเรียกว่า “เสี่ยวคัง” ยังไม่ใช่ยูดีกินดี บนพื้นฐานของประชาชนที่พอกอยู่พอกินอย่างทั่วถึง จะพัฒนาให้เป็นสังคมนิยมสมัยใหม่ และในช่วงปี ๒๐๕๐ คือกลางศตวรรษนี้ จะทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ประเทศชาติมั่นคงมั่งคั่ง ประชาชาติรุ่งโรจน์ ประเทศชาติสวยงาม จะเห็นได้ว่าการพัฒนาของประเทศจีนเป็นการทำอย่างต่อเนื่องและมีทฤษฎีที่ขึ้นมา

หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางไม่ใช่ยุทธศาสตร์ของจีน แต่เป็นความคิดริเริ่ม หมายความว่า เป็นข้อเสนอของจีน ถ้าหากว่าประเทศที่จีนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยไม่เห็นด้วย ไม่ร่วมมือ แนวทางนี้จะไม่เกิด แต่ถ้าเป็นยุทธศาสตร์จีนกับเพื่อนบ้านที่ปฏิสัมพันธ์ด้วย จะรับหรือไม่รับก็ตาม จีนก็จะต้องทำให้สำเร็จ หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางจึงเป็นข้อเสนอของจีน ข้อเสนอดังกล่าวจะสำเร็จก็ต่อเมื่อประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศต่างๆที่จีนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยนั้นเห็นด้วย เพราะฉะนั้นหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางคือร่วมปรึกษาหารือกัน ร่วมสร้างสรรคกัน และร่วมแบ่งปันกัน ลักษณะแนวความคิดของจีน ถือว่าเพื่อนบ้านและต่างประเทศเป็น “หุ้นส่วน” ในสมัยหูจิ้นเทาบอกว่าจะไม่เป็นพันธมิตร เพราะถ้าหากเป็นมิตรกันแล้วก็จะเอาพันธะไปให้พันธมิตร การเป็นหุ้นส่วนกัน มีอะไรก็แบ่งปันกัน แต่ถ้าเป็นพันธมิตรแล้วจะดึงเป็นพันธะด้วยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นจีนจะไม่เป็นพันธมิตรแต่จะเป็นหุ้นส่วน

ในปี ๒๐๑๓ เป็นครั้งแรกที่สี่จิ้นผิงเสนอว่าต่อไปความร่วมมือต่าง ๆ กับต่างประเทศจะเป็นแนวใหม่ เรียกว่า “หนึ่งแถบเศรษฐกิจ” แปลว่า เป็นเข็มขัดที่เชื่อมต่อระหว่างประเทศต่างๆ จากจุดเป็นเส้น จากเส้นเป็นแถบ เป็นการเชื่อมกันบนบกซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น เมื่อสองพันกว่าปีก่อนจนมาถึงราชวงศ์ถัง ก็มีเส้นทางสายไหม พอต่อมาในปีเดียวกันสี่จิ้นผิงได้จัดการประชุมกับผู้นำอาเซียน บอกว่าจีนอยากจะเป็นเพื่อนกับชาวอาเซียน แต่เนื่องจากอาเซียนมีทั้งประเทศที่ติดทางบกและทางทะเล จึงเสนอว่าต่อไปนี้จะเชื่อมโยงกันกับหนึ่งเส้นทางทางเรือ เพราะหนึ่งเส้นทางเขาไม่เรียกว่าหนึ่งแถบ เพราะคงไม่ใช่คิดว่าเป็นเมืองต่างๆที่เรียงกันบนบก แต่เป็นเมืองท่าตั้งแต่สมัยเจิ้งเหอในราชวงศ์หมิง ซึ่งลงทะเลได้ไป ๗ ครั้ง ไปที่กรุงศรีอยุธยาอีก ๒ ครั้ง

ข้อเสนอของสีจิ้นผิงว่าจะร่วมกับต่างประเทศบนบกกับบนทะเล ในปลายปี ๒๐๑๓ การประชุมพรรคในสมัยที่ ๑๘ ของคณะกรรมการครั้งที่ ๓ ก็ได้บอกว่าจะต้องเอาหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางมาบูรณาการเพื่อที่จะใช้เป็นข้อเสนอแนะให้กับประเทศเพื่อนบ้าน พอหลังจากพรรคมีมติอย่างนี้ ในปีถัดมาเดือนมีนาคมเนื่องจากพรรคเป็นผู้กำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ แต่ผู้ที่จะเอาแนวทางนี้มาปฏิบัติคือรัฐบาลรัฐบาลโดยสภาประชาชนก่อนมีมติแผน และมีแผนที่เกี่ยวข้องกับหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง เรียกว่านโยบายสอดประสานระหว่างภายในกับภายนอก ระหว่างบนบกและบนทะเล เพราะฉะนั้นจึงเป็นนโยบายที่รองรับเส้นทางสายไหมอีกทีโดยรัฐบาลจีน ในการประชุมพรรคสมัยที่ ๑๙ สีจิ้นผิงบอกว่าต่อไปนี้ประเทศจีนก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ของสังคมนิยมที่มีเอกลักษณ์แบบจีน

ประเทศจีนแบ่งการคบค้าสมาคมหลายระดับ ระดับการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือทางยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านเป็นความร่วมมือระดับสูงสุด ซึ่งประเทศไทยอยู่ในระดับนี้ด้วย ส่วนระดับรองลงมาคือหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ หุ้นส่วนอย่างรอบด้าน หุ้นส่วนความร่วมมือ และอีกประเภทหนึ่งคือผู้สร้างความสร้างความสำคัญ ในส่วนของหุ้นส่วนความร่วมมือทางยุทธศาสตร์อย่างรอบด้าน จีนให้ความสำคัญกับไทยอย่างมาก จีนลงนามหุ้นส่วนความร่วมมือทางยุทธศาสตร์อย่างรอบด้านกับเวียดนามเมื่อปี ๒๐๐๘ กับลาวเมื่อปี ๒๐๐๙ กับกัมพูชาเมื่อปี ๒๐๑๐ กับพม่าเมื่อปี ๒๐๑๑ และไทยเมื่อปี ๒๐๑๒ แสดงว่าไทยถูกจัดให้เป็นเพื่อนทางยุทธศาสตร์อันดับแรกอย่างรอบด้านและมีความเกี่ยวข้องกับหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางด้วยเหตุผลทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐกิจศาสตร์ ไทยเราเป็นกึ่งกลาง เป็นศูนย์กลางของอินโดจีน ไม่ว่าจะระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ต้องผ่านไทยทั้งนั้น ปัญหาอยู่ที่ว่าเราจะใช้ศักยภาพได้มากแค่ไหน โอกาสมาถึงแล้ว ยุคสมัยมาถึงแล้ว และผู้ที่จะมาลงทุนก็พร้อมแล้ว ในปี ๒๐๑๖ ประเทศในเอเชีย ๑๘ ประเทศ ได้มีการลงนามในข้อตกลงโครงข่ายรถไฟ สำหรับประเทศไทยทั้งสามเส้นทางจะต้องผ่าน ไม่ว่าจะเส้นตะวันออกจากเวียดนาม ผ่านเขมร มาไทย และตะวันตกก็มีพม่ามาไทย เส้นกลางจากลาวมาไทย เพื่อที่จะไปประเทศอาเซียนทางทะเลก็ผ่านไปแน่นอน จะเห็นว่าเส้นทางที่ใกล้ที่สุดเส้นทางจากคุนหมิงลงมากรุงเทพฯ เส้นรองลงมาคือเส้นพม่า เส้นทางที่ยาวคือเส้นทางเวียดนาม สามเส้นนี้ลงมาไทยแน่นอน ทางที่จะลงมาหนึ่งแถบตอนใต้ที่ลงมาประเทศไทยมีอะไรบ้าง สำหรับทางรถไฟจะเห็นว่าจีนเริ่มสร้างจากคุนหมิงไปยังบ่อหาน แล้วจากบ่อหานไปยังบ่อเต็น ไปหลวงพระบาง เข้าสู่นครหลวงเวียงจันทน์ เส้นสุดท้ายไปยังประเทศไทยลงไปยังกรุงเทพฯ โครงการจำนวน ๑๗๙,๐๐๐ ล้าน ซึ่งไทยเป็นเจ้าของภาพแต่ทำสัญญากับจีน ๓ ฉบับ ฉบับแรกคือให้จีนออกแบบ ฉบับที่สองคือให้จีนเป็นที่ปรึกษาควบคุมงานการก่อสร้าง ฉบับที่สามคือสัญญาด้านระบบต่างๆ รวมแล้ว ๔๐,๐๐๐ ล้าน แต่ ๑๓๐,๐๐๐ ล้าน ไทยเราทำเอง ซึ่งสังคมมองว่าจีนทำทั้งหมดก็ไม่ใช้

หนึ่งแถบจะเกี่ยวกับ EEC อย่างไร จะเห็นว่าก่อนหน้านี้จีนผลักดันถนนจากคุนหมิงลงมาบ่อเต็น เข้าหลวงน้ำมา ไปยังห้วยทราย บ่อแก้ว เชียงของ อันนี้เรียกว่า ถนนคุนหมิง-กรุงเทพฯ เส้นทางนี้วิ่งแล้ว แต่ไม่ค่อยสะดวกหลายอย่าง เพราะในทางกฎหมายยังไม่พร้อม และการตกลงระหว่างหลายฝ่ายในการอำนวยความสะดวก

สะดวกการขนส่งข้ามแดน ซึ่งไทยกับประเทศเหล่านี้ขึ้นตั้งแต่ปี ๒๐๐๙ จำนวน ๒๑ ฉบับ แต่ละประเทศก็ต้องออกกฎหมายภายในให้สอดคล้อง ประเทศไทยจะเป็นจุดดึงดูดทางภูมิเศรษฐศาสตร์ที่ดี เรายังมีนโยบายเศรษฐกิจ ๔.๐ ส่วนหนึ่งของ ๔.๐ คือ EEC ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก เป็นนโยบายใหม่ที่ไทยเสนอขึ้นมา นอกจากนี้ยังมีโครงสร้างพื้นฐานที่ค่อนข้างจะพร้อม จะเห็นว่าจะมีสนามบิน ๓ แห่งในอนาคต มีการขยายท่าเรือในอนาคต และยังมีโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งทางด่วน มอเตอร์เวย์ นิคมต่างๆ และส่วนอุตสาหกรรม นี่คือการพร้อมมิ่งบประมาณมากพอสมควรที่จะมาผลักดันโครงการนี้ อันดับแรกคือ ขยายสนามบินอุตะเกา อันดับสองคือ ขยายมาตาพุด และการขยายแหลมฉบัง และการสร้างเมืองใหม่ที่เอกชนสร้างขึ้น

การท่องเที่ยวจะเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมสู่การท่องเที่ยวที่ทันสมัย ซึ่งเน้นคุณภาพและสิ่งแวดล้อม จะมีการลงทุนอีกจำนวนมาก และจะมีภาคอุตสาหกรรมที่จะมาต่อยอด ประมาณ ๑๔,๐๐๐ ล้านบาท เจริญ และถนนเส้นทางใหม่ๆ ขึ้นมารองรับอีกประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านบาท และจะมีรถไฟความเร็วสูงที่เชื่อมสนามบิน ๓ แห่ง ไม่ว่าจะเป็นดอนเมือง สุวรรณภูมิ และอุตะเกา ประมาณ ๔,๕๐๐ ล้านบาท และในที่สุดก็จะมีการสร้างทางคู่ขนาน เพราะฉะนั้น EEC ก็ไม่ใช่ว่าจะเอาเศษขยะที่พัฒนาแล้วเข้ามา อยู่ที่ว่าได้มาแล้วไม่คุ้มทุนกับสิ่งที่เราเสียไป เพราะฉะนั้นเราต้องคิดให้ดีโดยเฉพาะประเทศจีน ประเทศจีนมีการเอาอุตสาหกรรมออกไป จีนเข้าสู่ยุคใหม่แล้วตอนนี้ต้องการคุณภาพ ถ้าออกมาไม่ดี ขึ้นอยู่กับประเทศที่ไปรองรับ สิ่ง BOI ต้องการคือ เศรษฐกิจแบบ Bio ชีวิตภาพ ทุนยนต์ เรื่องเกี่ยวกับศูนย์การบินระหว่างประเทศได้ซึ่งเป็นสากลอยู่แล้ว แต่อีกอย่างหนึ่งคือเรื่องสุขภาพ การแพทย์ ๔ อย่างนี้เป็นสิ่งที่ EEC ต้องการ นอกจากนี้การสร้างเมืองต่างๆ เราจะต้องสร้างแบบสิ่งแวดล้อม เรื่องการรักษาพยาบาลก็จะเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคนี้ การท่องเที่ยวก็จะเน้นการท่องเที่ยวที่เป็นคุณภาพ ไม่เอาแต่ปริมาณ และสุดท้ายคือกองทุนการพัฒนาชุมชนจะต้องมีให้ทั่วถึง ถ้าถามว่าสำคัญอย่างไรใน EEC ของเรา อย่างที่เราบอกว่าหนึ่งแถบหนึ่งถนนและทางรถไฟ ทั้งสองอันเมื่อมา EEC ก็จะสามารถเชื่อมกับระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของ GMS จากทวาย มากาญจนบุรี มากรุงเทพ ไปพนมเปญ ไปทางโฮจิมินห์ สามารถเชื่อมออกไปในมหาสมุทรอินเดียได้และมหาสมุทรแปซิฟิกได้ นอกจากนี้ถ้าหากว่าเส้นทางรถไฟเชื่อมจากเมืองจีน มาประเทศลาว เข้าสู่ประเทศไทยแล้วถ้าสร้างให้สมบูรณ์ก็ลงใต้ด้วย คือเส้นทางเข้ามาเลเซีย เราจะเห็นว่าเส้นทางใต้เป็นเส้นทางที่ไม่ได้สำหรับหนึ่งแถบตอนใต้ของจีนยุคใหม่ รถไฟตอนใต้ก็ต้องเชื่อม เพราะเชื่อมเสร็จแล้วจะเห็นว่าเข้ามาแค่ EEC เราก็สามารถออกทั้งสองด้านได้ ถ้าเชื่อมลงใต้เราจะเห็นว่ามีความทางออกทางมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกได้

๓.๒ อ.ไพจิตร จิรเรืองกุล (อุปนายกสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย) กล่าวถึงการท่องเที่ยว เป็นช่องทางที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากที่สุดเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ การท่องเที่ยวอยู่ในหมวดของบริการ ภาพรวมทั้งประเทศจีน ประชากรปัจจุบัน ๑,๔๐๐ ล้านคน และนักท่องเที่ยวจีนเริ่มแรกเป็นได้วันก่อน ได้วันเข้ามาเมืองไทยเยอะมาก รองจากญี่ปุ่นและยุโรป แต่ ณ วันนี้ไม่ใช่แล้ว トラバไตที่

จำนวนประชากร ๑,๔๐๐ ล้าน เพียงแค่ ๑ % ของประชากรจีนออกเที่ยวทั่วโลกก็มหาศาล และประเทศแรกในโลก เมื่อจีนเปิดประเทศยุคเติ้งเสี่ยวผิง ประเทศจีนเริ่มมาเที่ยวประเทศไทยแล้ว ในสมัยนายกคึกฤทธิ์ได้เปิดความสัมพันธ์ไทย-จีน นักท่องเที่ยวจีนต้องมาเที่ยวประเทศไทยและชอบมาโดยตลอด เหตุผลเพราะสถานที่เที่ยวที่โดนถูกและดีก็อยากจะมา และจีนต้องการมา EEC แถบนี้ เพื่อต้องการเที่ยวเกาะ เพราะจีนมีทะเลที่จริง แต่ที่สวยงามที่สุดคือเกาะไหหลำ ไทยเรามีทั้งฝั่งอันดามัน มีภูเก็ต และฝั่งอ่าวไทย แต่ในความเป็นจริงยังมีอะไรแฝงอยู่ ปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญเปรียบเสมือนกับการเอาขยะเข้าบ้าน ในปัจจุบันยังแก้ไขไม่หมด ใน ๑๐ ล้านคน ปีที่แล้ว นักท่องเที่ยวจีนเป็นแค่ ๓๐ กว่า % การท่องเที่ยวของเราจะมีตลาดที่ต่างชาติเข้ามานำเงินเข้าประเทศ และนักท่องเที่ยวไทย ๖๐-๗๐ กว่าล้านคนก็ไปจีนไม่น้อย จุดที่นักท่องเที่ยวไทยชอบที่สุดคือ งามเจียเจี้ย จิวไห้โกว แต่คนจีนมาแค่ ๓ จุด พัทยา ภูเก็ต สุดท้ายคือเชียงใหม่ การทำการตลาดการท่องเที่ยวในประเทศไทยประสบความสำเร็จมากเพราะเรามีประสบการณ์หลายสิบปี ในเมื่อเราเป็นเราเป็นอันดับหนึ่งที่นักท่องเที่ยวจีนมาเที่ยวประเทศไทย เราจะมาลดปัญหาที่ยังมีอยู่ เช่น ทัวร์ศูนย์เหรียญ

แนวทางแก้ไขปัญหาควรเน้นการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากต้องยอมรับว่าเมื่อ ๒๐-๓๐ ปีที่แล้วนักเรียนในประเทศไทยเราให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นหลัก แต่ไม่ได้มีความพยายามจะเรียนภาษาจีน ทั้งๆที่ชาวจีน ลูกหลานคนจีน มีมากกว่า 30% แต่ระบบการศึกษาได้เรียนแต่ภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นถือว่าการขาดการพัฒนาบุคลากรที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ๑๐ ล้านคนที่กำลังจะมาเที่ยวประเทศไทยจำนวนมาก ดังนั้นสรุป เราควรที่จะเร่งสอนภาษาจีน ซึ่งเริ่มมีการส่งไปเรียนจีนแล้ว เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวมา โรงแรม พนักงานต้อนรับ ทั้งหมดพูดจีนไม่เป็น ดังนั้น พนักงานต้อนรับนอกจากจะพูดภาษาอังกฤษได้แล้ว ต้องพูดภาษาจีนได้

สรุปแล้ว ไทยจะต้องพัฒนาทุกๆด้านให้แก่บุคลากร หากมีคฤหาสน์ซึ่งเปรียบดั่งทิวทัศน์ธรรมชาติไทยเราที่ต้อนรับจีนยังขาดการพัฒนาคุณภาพอย่างมาก ในสองปีที่ผ่านมาเป็นอาจารย์สอนมัคคุเทศก์จีนให้กับคนไทย และได้กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่เป็นลูกหลานชาวจีนที่อยู่เมืองไทยทางภาคเหนือ ผลิออกมาแล้ว ๒๐,๐๐๐ คน ระบบมัคคุเทศก์ไม่ได้รับเงินเดือน เลยทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับการพัฒนา และบริการนักท่องเที่ยวจีนอย่างเต็มที่ นักท่องเที่ยวจีนเกิน ๗๐ % มากกับรูปทัวร์เป็นคณะ ไม่ใช่มาคนเดียว จึงมีความต้องการบุคลากรอย่างยิ่งยวดที่จะพัฒนาในด้านนี้

๓.๓ นายหมิงต้าจวิน (หัวหน้าสำนักข่าวซินหัวประจำประเทศไทย) กล่าวว่าผู้สื่อข่าวจำเป็นจะต้องศึกษาเรียนรู้ ในแวดวงเศรษฐกิจการค้ามีความสนใจต่อ EEC มีเพื่อนถามอยู่เสมอว่า EEC คืออะไร? ก็ตอบว่า ประการแรก คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้ได้มาซึ่งเชื่อมโยงซึ่งกันและกันในทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นสนามบิน การทำเรือ รถไฟความเร็วสูง หรือเป็นถนน ประการที่สอง กำหนดในพื้นที่สามจังหวัดของภาคตะวันออก ก็เพื่อที่จะส่งเสริมการลงทุนด้วยสิทธิพิเศษในการส่งเสริมการลงทุน เมื่อนักธุรกิจฟังคำตอบสองประการนี้ก็เข้าใจได้ทันที

จากการศึกษาธุรกิจของจีนก็จะพบว่าเศรษฐกิจของจีนใน ๓๐-๔๐ ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเปิดและการปฏิรูปประเทศ การพัฒนา ก็เป็นส่วนหนึ่งของการได้ประโยชน์การเปิดประเทศและการปฏิรูป โดยเฉพาะการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในการดึงดูดคนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประการที่สอง นโยบายไม่ว่าจะเป็นนโยบายส่งเสริม การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น หรือเศรษฐกิจพิเศษนั้นเป็นเหมือนเขตทดลองการดำเนินนโยบายของจีน เพราะฉะนั้นเขตเศรษฐกิจพิเศษก็ถือได้ว่าเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจีน สำหรับนักธุรกิจสามารถที่จะสัมผัสถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในจีน แต่สำหรับการลงทุนนั้นคืออะไร นายหมิงต๋างวินมีโอกาสพบปะนักธุรกิจของไทยที่เข้าไปลงทุนที่ซัวเถาของประเทศจีน เมื่อ ๒๐ ปีที่แล้ว ใช้เงิน ๑ ล้านหยวน ไปเช่าไปซื้อที่แปลงหนึ่งซึ่ง ๒๐ ปีผ่านไป ปัจจุบันมูลค่าของที่เป็น ๑ พันล้านหยวน อันนี้พูดถึงผลประโยชน์แรกทางด้านเศรษฐกิจ แต่ผลประโยชน์ด้านสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นก็มามากเช่นเดียวกัน

ขณะเดียวกันก็ทราบดีว่าระบบการปกครองระหว่างไทยกับจีนมีความแตกต่างกัน รวมไปถึงนโยบายกลไกก็มีความแตกต่างเช่นเดียวกัน การพัฒนาโครงการ EEC นั้น ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานที่เขตเศรษฐกิจของจีน สามารถที่จะเรียนรู้ผลสำเร็จ ความล้มเหลว และบทเรียนของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีน สามารถที่จะไปเรียนรู้ระบบการบริหารของจีน ซึ่งคงทราบว่า การบริหารของจีนจะเน้นกรรมสิทธิ์เป็นส่วนรวม ซึ่งมีข้อได้เปรียบ ในขณะที่เดียวกันก็มีข้อจำกัดอยู่ มีการถกเถียงถึงข้อได้เปรียบและเสียเปรียบของระบบสิทธิส่วนรวมกับสิทธิส่วนบุคคลต่างของไทย การพัฒนาเศรษฐกิจจีนจากประสบการณ์หลายสิบปีที่ผ่านมาให้เห็นข้อได้เปรียบของกรรมสิทธิ์ส่วนรวม ในระบบเศรษฐกิจของจีนจะเน้นกรรมสิทธิ์ที่เป็นส่วนรวม วางแผนตั้งแต่ส่วนกลางต่างๆ ซึ่งมีทั้งประสบความสำเร็จและล้มเหลวเช่นกัน ถ้าการตัดสินใจในนโยบายผิดพลาดก็จะประสบความสำเร็จล้มเหลว แต่การตัดสินใจถูกต้องและประสบความสำเร็จอย่างไร้พหุผล แต่สถานการณ์แบบนี้แตกต่างจากประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยประสบความสำเร็จไม่ได้ ถ้าตัดสินใจนโยบายผิดพลาดเกิดล้มเหลว ซึ่งรัฐบาลก็อยู่ยาก แต่สำหรับจีนนั้นก็ปรับปรุงนโยบายให้ดำเนินต่อไปได้

ประเด็นความสัมพันธ์ไทย-จีน ในทางด้านเศรษฐกิจ การค้าระหว่างไทย-จีนนั้น อยู่ที่ ๗๐,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ จีนเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวจีนมาที่ประเทศไทยมากเป็นอันดับหนึ่ง ตัวเลขการค้าและนักท่องเที่ยวก็แสดงให้เห็นว่ากำลังดูดี แต่ว่าตัวเลขของการลงทุน มีการสะสมการลงทุนจีนในไทยมีแค่ ๓๐,๐๐๐ ล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่จีนมี GDP อันดับ ๒ ของโลก เป็นประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่งของประเทศไทย แต่การลงทุนเป็นอันดับห้าของประเทศไทย รองจากจีน ญี่ปุ่น สหรัฐ อียู มาเลเซีย และสิงคโปร์ ซึ่งตัวเลขนี้ไม่สอดคล้องกับสถานภาพทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน จากการพูดคุยกับนักธุรกิจของจีน รวมถึงปัญหาของประเทศไทย นักธุรกิจจีนทุกคนบอกว่านโยบายส่งเสริมทางลงทุน สังคมไทย ประชาชนชาวไทย รวมไปถึงดิน ฟ้า อากาศ ภูมิประเทศ การคมนาคม ดีทุกอย่าง แต่ก็มีปัญหาหลายประการกับความเข้าใจต่อนโยบายและขั้นตอนในการลงทุน การซื้อที่โรงงานนั้นยังมีอุปสรรคอยู่ไม่น้อย และในเมื่อมี

อุปสรรคอยู่ที่ต้องการมีหน่วยงานที่ประสานงานแก้ไขปัญหา ในแง่ของวัฒนธรรมระหว่างไทย-จีน จะมีความคล้ายคลึงกัน แต่การที่จีนดำเนินการวิธีการบริหารก็มีปัญหาอุปสรรคไม่น้อย เพราะฉะนั้นนักธุรกิจจีนก็จะเอาโครงการมา และพร้อมที่จะลงทุน แต่ขั้นตอนที่ซับซ้อน บางคนท้อและชะงักกลางคัน เพราะฉะนั้นหน่วยงานภาครัฐ และสื่อมวลชนก็สามารถมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์นโยบายของรัฐบาล

๓.๔ การประชุมโต๊ะกลม (Round Table) ประเด็น Connectivity ในกลุ่มที่เป็น connectivity คำๆ นี้มีความหมายเป็นนัยๆ การเชื่อมโยงไม่ใช่แค่เส้นทางที่ไปมาหากัน แต่การเชื่อมโยงที่ทำให้เกิดการประสานสอดคล้อง ซึ่งมีความจำเป็นและสำคัญ ในทางทหารเรียกว่าการประสานสอดคล้อง เพราะว่าเวลาปฏิบัติจะใช้เวลาเดียวกัน ดังนั้น connectivity จึงไม่ใช่จะพูดว่าเน้นการส่งสินค้าและมีเส้นทางในการเดินทางไปมาหาสู่กัน แต่ความคิดร่วมกันในการเห็นกระแสสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันเราก็มีความผันผวนเสียงกัน (แม้จะผันกันคนละภาษา) ในการประชุมโต๊ะกลมกลุ่มแรกมีผู้แทนจากสภาพัฒน์ กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงพาณิชย์ หอการค้าจังหวัดชลบุรี สมาคมผู้ส่งสินค้าทางเรือ อบจ. จังหวัดระยอง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ผู้ร่วมอภิปรายมีทั้งนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติ จึงเชื่อมั่นว่าจะมีความคิดในเชิงยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเชื่อมโยงในด้านทางกายภาพ และบุคลากร ยังต้องพัฒนาอีกมาก โชคดีที่ว่าหน่วยการด้านการวิจัยของจีนได้เสนอว่าให้มีการจัดตั้งสถาบันวิจัยร่วมกัน และศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ไทย-จีนจะเป็นจุดเชื่อมโยงให้กับรัฐบาลว่า เวทีไหน เรื่องอะไร มีปัญหาอะไร และจะต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม เข้าใจว่าเรื่องการแบ่งอำนาจหน้าที่ในประเทศไทยมีปัญหาเกือบทุกที่ การถ่ายโอนหน้าที่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นมีปัญหาพอสมควร ส่วนนโยบาย EEC ซึ่งประชาชนห่วงปัญหาสิ่งแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นห่วงการแก้ปัญหาเรื่องปัญหาจำนวนประชากรและการจัดการขยะ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่มองข้ามไม่ได้เลย ในขณะที่เดียวกันสิ่งที่อยากเพิ่มเติมคือ ขยะคือทอง ขยะคือสิ่งที่ทิ้งก็คงต้องบอกว่าทิ้งอะไรมา เราจะรับเป็นขยะ หรือเราจะรับ know-how ที่พัฒนาขยะ แล้วเราจะทำให้ขยะเป็นทองได้อย่างไร ที่ไม่เกิดผลเสียเชิงมลภาวะ ตรงนี้เกิดขึ้นได้ด้วยงานวิจัยเท่านั้น EEC ไม่ใช่เรื่องใหม่ หลายเรื่องทำมานานแล้ว บางเรื่องจำเป็นจะต้องเริ่มทำ สิ่งที่จะต้องทำคือการเชื่อมโยงและกลไกของการเชื่อมโยง

๓.๔ การประชุมโต๊ะกลม (Round Table) ประเด็น Soft Power and Cultural Exchange การแลกเปลี่ยนเชิงวัฒนธรรมเป็นแนวโน้มสำคัญ ไม่ใช่เรื่องของวิถี แต่จะเป็นเรื่องของแนวคิด เพราะฉะนั้นพลังความคิดตรงนี้ เข้าใจว่าเวลาพูดถึง soft power ก็จะไปถึงวัฒนธรรมในสิ่งที่ดึงดูด ที่น่าสนใจนโยบายต่างประเทศที่จะส่งออกวัฒนธรรม แล้วจะส่งอะไรถึงจะมีคุณค่า ก็คือการส่งคุณค่าของชาติไป เราได้รวบรวมไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมที่มีอยู่ นอกจากนี้เรายังมีสิ่งที่เป็นจุดเด่นของไทยที่มีมานาน ผ้า สปา คริว ฯลฯ ข้อสำคัญคือ ถ้าเรามองคริวว่าอมแมม ก็จะต้องเปลี่ยนทัศนคติของคริวไทยแปลว่าอะไร ศิลปะแบบไหน มองผ้าไหมไทยมีลักษณะเฉพาะ และสปาไทยเรามองอย่างไร มีทัศนคติอันหนึ่ง คนในประเทศจีนมองเรื่องห้องน้ำก็ประกาศว่าจะปฏิวัติห้องน้ำ เอาเพียงแค่นี้ก็จะมีสิ่งบางอย่างที่ไปกระทบทัศนคติ เพื่อให้เห็นว่าไม่มีสิ่งนี้

คนมองในทางที่ดีซึ่งต้องใช้อะไรอีกหลายอย่าง เช่น เรื่องเพศสภาพ คนมองว่าที่จะมาดูกะเทย จะทำอย่างไรว่าให้เรื่องเพศสภาพเป็นเรื่องเสมอภาค และนำเสนอสิ่งที่มีคุณค่าไปได้ แทนที่จะมองในเรื่องไม่อยากจะเห็น ไม่เพียงแต่การยกเครื่องมาตรฐาน ยกเครื่ององค์กรภายใน แต่จะต้องสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมา ทางกลุ่มได้มีการเสนอหลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการจะใช้พลังทางด้านวัฒนธรรมออกไปเผยแพร่สู่สายตาชาวโลก

๔. ข้อคิดที่ได้จากการสัมมนา “โอกาสและความท้าทายในธุรกิจการท่องเที่ยวและโครงการ EEC ของไทย: มุมมองของภาคธุรกิจและนักลงทุนจีน” ประกอบด้วย

๔.๑ ประเทศจีนมีความพร้อมในเรื่อง “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” และนำเสนอในลักษณะข้อริเริ่มที่ต้องอาศัยการร่วมปรึกษาหารือกัน ร่วมสร้างสรรค์กัน และร่วมแบ่งปันกัน รวมทั้งแนวความคิดของจีนเน้นความร่วมมือในลักษณะของ “หุ้นส่วน” ฉะนั้น โครงการ EEC ของไทยสามารถเชื่อมโยงกับหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีนโดยพื้นฐานของความเป็นหุ้นส่วนและการแบ่งปัน โดยจำเป็นต้องมีการศึกษาทั่วโลกในการเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

๔.๒ ประเทศไทยมีโอกาสและความท้าทายในธุรกิจการท่องเที่ยวและโครงการ EEC ของไทย ความสำเร็จของโครงการ EEC จะนำประโยชน์และมูลค่าการลงทุนในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประเทศจีนมีตัวอย่างของความสำเร็จในการพัฒนาจากการกำหนดเขตพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งไทยสามารถเรียนรู้และสร้างกลไกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของจีน

บทสรุป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการสัมมนาโอกาสและความท้าทายในธุรกิจการท่องเที่ยวและโครงการ EEC ของไทย: มุมมองของภาคธุรกิจและนักลงทุนจีน ควรมีการพัฒนาหลากหลายทางวิชาการ โดยเฉพาะคลังสมองที่มุ่งศึกษา ค้นคว้า วิจัยการเชื่อมโยงระหว่างโครงการ EEC กับ “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” ของจีน และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์วิจัยของหน่วยงานจากประเทศจีนเพื่อศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความสำเร็จของการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนกับแนวทางการพัฒนาโครงการ EEC เพื่อสร้างความมั่นคงและมั่งคั่งร่วมกันอย่างยั่งยืน

สรุปรายงานโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ ตันตยกุล